

Hassan Wirayuda, voormalig minister Buitenlandse Zaken, Hoofd van het Indonesische Instituut van geschiedenis reageert op het Nederlandse onderzoeksproject naar 1945-1950 en de excuses van Premier Rutte

Vertaling: Dida Pattipilohy & Marjolein van Pagee

Bron: <https://youtu.be/8etoht1tzBU>

Webinar georganiseerd door:

- * Pusat Studi Kebangsaan Indonesia
- * Universitas Prasetiya Mulya
- * Forum Sejarah Diplomasi

Compilatie uitspraken Hassan Wirajuda:

Tijdens dit webinar gaan we het hebben over een erg belangrijk onderdeel van de Indonesische geschiedenis, namelijk de relatie met Nederland. Vandaag bespreken we de geschiedenis tussen Nederland en Indonesië die 75 jaar geleden begon. Vier generaties terug.

Geschiedenis is een belangrijk element voor de ontwikkeling van de nationale geest. Geschiedenis is als een achteruitkijkspiegel die, als je erin kijkt, ons begeleidt in onze reis naar de toekomst. Vandaar dat het belangrijk is om de juiste versie van de geschiedenis te kennen in elk geval een die het dichtst bij de werkelijkheid staat.

Een revisie, een herinterpretatie van de geschiedenis door anderen, in dit geval door degenen waar we ooit strijd tegen voerden, daar moeten we op een serieus kritische en voorzichtige manier mee omgaan.

Dat Nederland reflecteert op de geschiedenis is hun eigen zaak. Het nieuws over de resultaten van het Nederlandse onderzoek die vijf dagen geleden zijn gepubliceerd was voornamelijk nieuws in Indonesië. Wat opviel aan de nieuwsberichten was de Nederlandse constatering dat Indonesië nog niet had gereageerd op de excuses van Rutte. Wij zijn een volk dat makkelijk vergeeft, we vergeven, maar vergeten het niet. Dus wat maakt het zo moeilijk om te reageren op de excuses van Nederland?

Gezien onze regering na vijf dagen nog steeds geen reactie heeft gegeven op de excuses van Nederland wordt er gespeculeerd dat dit webinar is opgezet als reactie op de excuses van de Nederlandse premier Mark Rutte. Maar dat is niet zo. Want Indonesische historici hebben de ontwikkelingen van het Nederlandse onderzoek op de voet gevolgd en zijn bereid daarop te reageren. Dit webinar dat gesponsord is door het Pusat Studi Kebangsaan Indonesia (het nationaal studiecentrum voor Indonesië) en Universitas Prasetiya Mulya en het Forum Sejarah Diplomasi (het Forum voor Diplomatieke geschiedenis) is dan ook een academische reactie op de Nederlandse studie.

Op basis van de afgebakende periode en de onderwerpen konden de onderzoekers onmogelijk écht onafhankelijk zijn. Mijn uitleg hierover is als volgt.

Ten eerste, waarom is dit onderzoek dat over 'dekolonisatie' gaat, beperkt tot de periode van 1945-1950? Als gesproken wordt over 'dekolonisatie' dan is een dergelijke afbakening een ontkenning van 350 jaar Nederlands kolonialisme vanaf het moment dat de VOC in 1602 in de archipel opdook. Dat is een ontkenning van hun verantwoordelijkheid op het gebied van moraal, politiek en recht als koloniale macht.

Ten tweede, de obsessie van het onderzoek om de nadruk te leggen op het gebruik van 'extreem geweld' door Nederlandse militairen. Ze geven toe dat het [Nederlandse] civiele bestuur (NICA) vanwege het machtsvacuüm niet functioneerde. Alles werd door militairen geregeld, inclusief de rechtspraak. Het extreme geweld werd geaccepteerd door de Nederlandse regering wat leidde tot straffeloosheid. Waardoor extreem geweld op grote schaal voorkwam.

Hiermee wordt het oude argument van tafel geveegd dat de twee Nederlandse acties van 1947 en van 1948 'politioenele acties' waren. Ze geven nu toe dat het inderdaad 'militaire agressie' was. Ook stelt het onderzoek dat wat er tussen 1945 en 1950 in Indonesië is gebeurd, een 'oorlog' was. Dus 'war', en niet zomaar een 'gewapend conflict.'

Ten derde, de kwestie van de illegaliteit van de oorlog die Nederland tegen Indonesië begon. In een interview, na de presentatie van het onderzoek in Den Haag, afgelopen donderdag was er een journalist die vroeg: 'was de oorlog die Nederland tegen Indonesië illegaal?'

Het onderzoeksteam beantwoordde de vraag slechts met: 'dat is irrelevant.' Maar is het zo dat de kwestie m.b.t. de illegaliteit van de oorlog die Nederland voerde, er niet toe doet? Of is de focus van het onderzoek doelbewust beperkt om die kwestie te vermijden? Het zou niets verbazen aangezien het onderzoek is gedaan in het land die de oorlog startte en waarbij Indonesië het land is dat zich tegen de aanval verdedigde.

Wat ook de precieze reden is, een militaire aanval is illegaal en 'zelfverdediging' is daarom toegestaan. Nederland en andere VN-lidstaten opgericht in 1945 onderschreven het handvest van de VN waarin staat dat oorlog en het gebruik van geweld verboden is.

Behalve in het geval van zelfverdediging. Wat betreft legitimiteit, wie gaf Nederland het recht om een voormalige kolonie opnieuw te bezetten? Was het zo dat toen Japan zich had overgegeven aan de geallieerden de geallieerden aan Nederland het recht hebben gegeven om Indonesië opnieuw gewapend te bezetten? Aan de andere kant stond in het handvest van de VN dat gekoloniseerde landen het recht op zelfbeschikking hadden.

Op basis daarvan hebben de Indonesische leiders de proclamatie van de onafhankelijke republiek Indonesië uitgeroepen. Een eigen gebied, volk en regering.

Ten vierde, bepaalde aspecten van de onderzoeksresultaten kunnen wij waarderen. Ten eerste dat nu is toegegeven dat Nederlandse militairen systematisch extreem geweld hebben gebruikt. Dat het op grote schaal voorkwam en dat het werd toegestaan door de Nederlandse regering, politici en bevolking. Maar waarom worden systematische martelingen, moord, de artillerie beschietingen van dorpen de straffeloosheid, niet gekwalificeerd als zware schendingen van de mensenrechten?

Er zijn veel aspecten van dit onderzoek waar we kritisch op moeten zijn. Daar kunnen we het later nog over hebben.

Tot slot de kwestie van de Nederlandse excuses aan Indonesië. Al drie keer heeft Nederland excuses aangeboden aan Indonesië. De eerste keer was in 2005 toen Ben Bot, de minister van Buitenlandse Zaken, zijn spijt betuigde. Hij verklaarde dat Nederland vanwege morele en politieke redenen de Indonesische onafhankelijkheid van 17 augustus 1945 had aanvaard. Hij betuigde spijt voor het grote aantal slachtoffers aan Indonesische zijde.

Maar wat toen niet gezegd werd, was dat het geen juridische verklaring was. Het was alleen moreel en politiek het was niet juridisch. Waarom was dat?

Indien Nederland de Indonesische onafhankelijkheid van 17 augustus 1945 juridisch zou erkennen zou dat betekenen dat Nederland juridisch verantwoordelijk is voor alles wat na die datum heeft plaatsgevonden. De tweede excuses kwamen van koning Willem Alexander op 10 maart 2020, waarvoor geen directe aanleiding was. De derde keer waren de excuses van premier Rutte vorige week speciaal voor 'extreem geweld' gepleegd door Nederlandse militairen.

Dus al die excuses hebben een gedeeltelijk karakter. Stapsgewijs. Ze zijn niet voor alle ellende die heeft plaatsgevonden tijdens de Nederlandse bezetting van Indonesië gedurende 350 jaar. De kwestie van herstelbetalingen is nooit geagendeerd door de Indonesische regering sinds 1960. Indonesië is het enige land dat bezet is geweest en geen herstelbetalingen heeft geëist maar zelfs het omgekeerde heeft gedaan door een compensatie te betalen aan de bezetter. Gebaseerd op het akkoord van Den Haag, overeengekomen tijdens de Ronde Tafel Conferentie moest Indonesië een vergoeding betalen van 4,3 miljard gulden aan Nederland. Een deel betrof de kosten van de Nederlandse militaire aanval tegen Indonesië, inclusief het 'extreme geweld', dat de Nederlandse regering had goedgekeurd.

Waarom heeft het onderzoeksteam dit niet behandeld in hun onderzoek over dekolonisatie? Voor een volk dat erg legalistisch is ingesteld, had het onderzoek moeten uitzoeken of deze betalingen legaal of illegaal zijn.

Sukarno heeft het besluit van de Ronde Tafel Conferentie ongedaan gemaakt in augustus 1950.

De consequentie hiervan is dat juridisch gezien de afspraken die daar zijn gemaakt over de terugbetaling ongeldig is. Als we de terugbetaling van de schulden berekenen, blijken we een heel groot verlies te hebben geleden. We betaalden aan Nederland 4,3 miljard gulden.

Omgekeerd heeft Nederland betalingen verricht aan een klein aantal slachtoffers van de oorlogsmisdaden van Westerling in Rawagede en Zuid-Sulawesi hele kleine bedragen, slechts een paar duizend dollar.

Samenvattend wil ik zeggen dat áls Nederland de rekening opmaakt met betrekking tot de vraag hoe ze met hun geschiedenis moeten omgaan ze een complete berekening moeten maken voor het 350 jaar lang bezetten van Indonesië niet alleen voor de vijf-jarige periode tussen 1945 en 1950.

De totale verliezen zullen enorm zijn als we rekenen vanaf 1602. Onder de koloniale bezetting vallen ook de veroveringen, het racisme en de slavernij die onderdeel zijn van de koloniale ideologie...ontwikkeld door Hugo de Groot.

Zoals Duitsland ook herstelbetalingen moest doen voor de volledige bezetting van Nederland. Ga niet beweren dat Nederland een goedbedoelende koloniaal was. Als men volledig wil zijn, dan kunnen excuses en betalingen niet slechts voor bepaalde onderdelen gelden.

Het is niet op te delen, het werkt niet stapsgewijs. Maar het moet volledig zijn zoals Duitsland het deed. Alleen op die manier kan de strategische samenwerking tussen Indonesië en Nederland soepel verlopen zonder steeds de perioden van onrust zoals nu het geval is.
